UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Candela Evangelica

Landsberg, Johannes Justus

[Köln], 1526

VD16 J 1187

Illustratum Quintum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34415

Visual Library

ſtudia, hec perfectio queritur diuerſis viis ⁊ medi-
is. Aliter querit a religioſis, aliter a clericis, aliter a
mundanis. Et nihilominus int hos magne exiſtunt
differẽtie. Quia enim homo compoſitus ex anima
⁊ corpore, vt commune bonum reipublice humane
nature cõuenienter adminiſtretur, ſecundum diuer-
ſas differentias hominum, ad diuerſa miniſteria qui
dam deputantur. Pro conſeruatione indiuidui, oẽs
quidẽ vtimur cibis ⁊ potibus, licet differenter. Pro
conſeruatione ſpeciei quidam ſeruiunt in ſtatu con-
iugali. Pro neceſſitate rerũ corporaliũ, mechanicis
artibus valde differẽter quidã occupãtur. Hec aũt
omnia corpus reſpiciunt humanũ. Oportet ergo fo
re quoſdam, qui circa ſpiritualia que animam cõcer
nunt, et finem ad quem homo creatus eſt, ſe exerce-
ant. Quapropter quidam deputati ſunt q̃ intendũt
ſoli deo per intellectum et affectũ, vt natura huma-
na in hac vita perficiatur, quantum eſt capax, ⁊ fieri
poteſt, cuius perfectio eſt deꝰ. Hi iugiter interpel
lant deum pro omni ſtatu humane nature, vt propi-
tietur eis deus. Nonnulli vero vacant ſtudio vt ali-
os doceant. Nonnulli vero miniſtrant ſacramenta ⁊
alia ꝑ ſalute animaꝝ. Ceteri vero circa opera miſe-
ricordie ⁊ miniſtrationẽ infirmoꝝ occupant. Et q̇s
breuitati ſtudens, poteſt omnia miniſteria ⁊ ſtatus
hoim explanare? Si nunc ſtatus circa ſpiritualia de
putati tollerent, qualis pulchritudo aut ſalus reip.
nature humane remaneret? Nonne ſtatim oĩs ſta
tus circa corporalia interiret? nõne oĩa circa remp.
humane nature, luxuriis inq̃narent, ⁊ rapinis ac fur
tis ⁊ homicidiis ꝯfunderentur? Penſet qui poteſt.

Illuſtratum Quintum.

Aſſertio liberi arbitrii.

¶ Cum principale (noſtre cãdele cui renitimur per
lumen) hereticoꝝ. ſ. opinione, hominẽ non poſſe ſa-
tisfacere pro peccatis, nec poſſe mereri, fundatum
ſit ſuper errorem Maximini, operepretiũ eſt vt hic
ſubtrahatur ſi deſtruatur, quatinus totum cadat qđ

ſup illũ errorẽ edificatum eſt. Eſt aũt maximus hic error: Dicũt heretici hoiem nõ eẽ liberi arbitrii. Cuius ↄtrarium ꝗuis luculentiſſime ab alijs ꝓbatum ſit, nos tñ poſt tñbroſas ſeptẽ exploſas noctes, per modico nr̃e candele lumine hunc ꝗꝫ errorem oñdere ⁊ ↄfutare conabimur. Dicit Geñ. I. Creauit deꝰ hoiem ad imaginẽ ſuam, ad imaginem dei creauit illum. Manifeſtum eſt autẽ oĩ intelligenti ꝙ ſcd̃m carnẽ vel corpꝰ ad imaginem dei homo creatus nõ eſt, cũ deus ĩ natura ſua nec carnẽ nec corpus vnꝗꝫ habuerit, licet multa poſt tp̃a, in tp̃e animam rõnalem et corpus aĩatum creãdo aſſumpſerit in vnitate ꝑſone verbi, natura tñ diuina permanente, qḋ erat ante oĩa ſecula. Relinquit ergo qḋ homo creatus eſt ad imaginẽ dei ſcd̃m aĩam intellectiuã, nõ ſenſitiuam, nec vegetatiuã. Reqramus ergo diligẽter qḋ ſit ipſa aĩa ſcd̃m ſuam naturã, ⁊ ꝓculdubio ipſam inſignitã dei imaginẽ inueniemꝰ, ita ꝙ in dei cognitionem ꝑ eam tanꝗꝫ eius imaginẽ ꝑuenire valebimus.

¶ Homo ſcd̃m aĩam eſt ſpũs, iuxta illḋ Job I2. vbi dr: In cuiꝰ manu oĩs aĩa oĩs viuẽtis, ⁊ ſpũs vniuerſe carnis hoĩs. Itẽ pſal. 30. In manꝰ tuas ↄmendo ſpm̃ meũ. Itẽ Lu. 23. Pater, in manus tuas ↄmẽdo ſpm̃ meũ. De deo ṽo dr Johan. 4. Spũs eſt deus. Spũi humano ineſt memoria. Thren. 3. Memoria memor ero ⁊c. Similit in deo ẽ memoria iuxta illud Act. I0. Eleemoſyne tue aſcẽderũt in memoriam in ↄſpectu dei. Itẽ ſpũi humano ineſt intellectꝰ, iuxta illud pſal. 3I. Intellectũ tibi dabo. ⁊, Nolite fieri ſicut equus ⁊ mulꝰ, q̇bus nõ eſt intellectus. Ergo hoĩ bꝰ eſt intellectꝰ. Deo ṽo ẽ intellectꝰ, Job. I2. Apḋ ip̃m eſt ſapientia, fortitudo, ip̃e habet ↄſilium et intelligẽtiã. ⁊ ĩ pſal. 5. Intellige clamorẽ meũ. Itẽ in hoĩe eſt voluntas pſal. 27. In voluntate mea ↄfitebor ei. Ita ĩ deo ẽ volũtas, iuxta illḋ Iſa. 46. Oĩs volũtas mea fiet. De his ſunt ĩ ſcripturis ſanctis teſtimonia multa. Manifeſtũ eſt autẽ oĩ vtẽti rõne ⁊ intelligẽti terminos, ꝙ vbicũꝗꝫ ſunt ꝑdicta, ibi eſt

libertas arbitrij, cū nō ſit aliud liberū arbitrium niſi
vis electiua in voluntate, ad eligendum q̊d ꝑ intelle
ctum fuit cōſultum, niſi fuerit tale aliq̊d qđ naturalē
neceſſitate vel inclinatiōe appetit̃. Liberū q̊ppe ar-
bitriū eſt reſpectu illoꝝ q̄ nō neceſſario volumꝰ. Et
qꝛ mlta ſunt q̄ deus neceſſitate naturali nō vult, ſed
libere, ſicr ꝛ hō, neceſſariū eſt tam ī deo ꝙ̄ in hōīe eſ
ſe liberū arbitrium. alioq̄ fruſtra eſſent ꝯſilia, exhor-
tationes, ꝓcepta, ꝓhibitiones, p̄mia pene ꝛc. ꝛ oīa
ex neceſſitate venirent, nec eſſent merita vl̃ demeri-
ta, nec hō peccare poſſet, cū oīa ex neceſſitate age-
ret, qđ abſurdiſſimū eſt. Hinc Eccli. 15. dr̃: Deꝰ ab
initio ꝯſtituit hoīem, ꝛ reliq̇t illum ī manu ꝯſilii ſui.
Adiecit mādata ſua, Si volueris mādata ꝯſeruare,
ꝯſeruabunt te, ꝛ in ꝑpetuū fidem placitā ſeruabunt.
Appoſuit tibi aquā ꝛ ignem, ad qđ volueris porrige
manum tuā. Añ hoīem vita ꝛ mors, bonum ꝛ malū:
Qđ placuerit ei, dabit̃ ei: Hec ibi. Igit̃ oīa talia in
arbitrio nr̃o poſita ſunt. Cōcordat euāgeliū Mat.
.19. vbi dicit dñs: Si vis ad vitā ingredi, ſerua man
data. Et pꝰ pauca: Si vis ꝑfectus eſſe, vade ꝛ ven
de oīa q̄ habes, ꝛ da paupibus, et habebis theзaurū
in celo, ꝛ veni ſeq̄re me. Ergo ī volūtate nr̃a in q̄ eſt
vis electiua, poſuit dñs ſalutem ꝛ ꝑfectiōem nr̃am.
Per h̊ tñ nō excluſit auxiliū gr̃e ſue, qꝛ dicit Iohā.
15. Sine me nihil poteſtis facere, ſed docet ꝙ in opa
tiōe nr̃e ſalutis nr̃a voluntas ꝛ electio libera (q̄ ī vo
luntate eſt) requirit̃, mota tñ et adiuta ꝑ grām, put
ſupra latius declaratum eſt. Propt̃ incōuenientia p̄
dicta vident̃ nonnulli Luteranoꝝ dicere, ꝙ hō ha-
bet quidē arbitrium, ſed nō totalit̃ liberū, qꝛ etiā ſan
ctus Augꝰ dicit, ꝙ hō male vtendo libero arbitrio,
ꝛ ſe ꝑdidit ꝛ ipm. Sane h̊ intelligendum eſt, qꝛ hō li
berū arbitrium dr̃ ꝑdidiſſe, nō q̄tum ad libertatē na
turalem, q̄ eſt a coactiōe, ſed q̄tum ad libertatem q̄
eſt a culpa ꝛ a miſeria. Qꝛ ob culpam reus eſt, et ob
eligendum bonum difficilis eſt, ad malum xo ꝓnus
ꝛ facilis, iuxta illđ Gen̄. 8. Sēſus ꝛ cogitatio huma

ni cordis in malum ꝓna ſunt ab adoleſcētia ſua, que
eſt magna miſeria. Per hāc tñ miſeriam, arbitrium
nō eſt amiſſum, vl' nō eque liberꝝ, ſed ſolum grauatū.
Hoc manifeſte indicat dñs Geñ. 3. dicēs: Appetitꝰ
tuus ſub te erit, ⁊ tu dñaberis illiꝰ. Ecce dñatio nrā.
Appetitus eñi boni et mali ſub nr̄o dñatu eſt: de q̄
dari pōt tale ſimilitudinis exemplū: Dñs aliqs ꝑpo
tēs ꝑmo ab hoibus ꝯcorditer electus ⁊ inthronizā
tus, hñs oēs ſubditos ſibi cōſentientes, ſilis ē Ade
in paradiſo q̄ad liberꝝ arbitrium, qd̄ ꝑ illo ſtatu nō
ſentit aliqd̄ grauamē nec rebellionē. Idem dñs ſuc-
cedēte tp̄e, ꝓpt' q̄dam offendicula ſentit ſibi ſub
ditos auerſos ⁊ cōtradicentes, manet tñ verus dñs.
Iam ſimilis eſt Ade poſt lapſum. Si ṽo idē dñs pꝰ
bella ⁊ tractatus, oēs ſubiectos pleniſſime ⁊ paci
fice poſſederit, iam ꝯparatiōe aliq̄li ſimilis eſt Ade
in regno celoꝝ. ¶ Liberꝝ arbitrium eſſe in hoīe do-
cet ſancta mater eccleſia, ⁊ omnes doctores ⁊ ſancti
eius. Hereticum eſt q̄ aliter ſentire. De h̄ ſit ſatis di
ctū cū his q̄ ſupͥus exp̄ſſimus. Illuſtratū .6.
¶ Sciendum eſt tñ, q̄ valde differenter dicunt' me-
moria, intellectus, ⁊ voluntas eē in deo ⁊ in hoibus.
Memoria dei ē eſſentia dei. Intellectus dei ē eſſen
tia dei. Voluntas dei eſt eſſentia dei. In ſimpliciſſi
mo increato ſpū dei oīno non cōpoſito, incōmutabi
li, eterno, ⁊ ſp̄ in actu intellectuali, vnico exiſtente,
non eſt diſtictio int' eſſentiam ⁊ potentiam, vl' potē-
tias, ſicut eſt in creatis hoibus ꝯpoſitis ⁊ cōmutabi-
libus ⁊c̄. Eſt eñi hō imago, ſed nō ipſa res cuius eſt
imago. Habet igit' id q̄d res, ſed participatiue, ⁊ in
d̄ña infinita, ⁊ ſicut creatura nata eſt hr̄e a creato-
re. Hō habet memoriam intellectiuā, ſed illa nō eſt
eſſentia hoīs: habet potentiā app̄henſiuā in q̄ eſt in
tellectus ⁊ ratio, ſed illa nō eſt eſſentia hoīs: habet
potentiā appetitiuā in q̄ eſt volūtas ⁊ liberꝝ arbitri-
um, ſed illa non eſt eſſentia hoīs. In deo ṽo, immo
ipſe deus eſt vnicus actus intellectualis, ſubſtantia
lis, immenſus, eternus, incōmutabilis, ſine obūbra-